

במרכז הקליטה בצפת שממנו נעלמה בת התשע, גם העובדים נרתעים מהקומות התחתונות

מרכז הקליטה שממנו נעלמה הימנוט קסאו בצפת, בשבוע שעבר צילום: גיל אליהו

שבוע להיעלמותה של הימנוט, הייאוש של משפחתה גובר. "מרכז קליטה אמור להיות מקום בטוח, אבל כנראה שזה לא", אומרת דודתה. בקומות התחתונות של מרכז הקליטה אי אפשר לברוח מריח הביוב, והאשפה עולה על גדותיה. העולים מתגוררים בו שלוש שנים בממוצע, ומחכים לעבור לבית משלהם

[התראות במייל](#)

[עזן סולומון](#)

2024 במרץ 05 • 06:00

אדיסו (שם בדוי), נער שקט בן 18, יושב על ספסל מחוץ למרכז הקליטה ברחוב צה"ל בצפת, ובוהה בשוטרים ובמתנדבים שגודשים את הרחבה שממול. כבר שנה שהוא חי כאן, מאז עלה לישראל עם הוריו וארבעת אחיו מבירת אתיופיה אדיס אבבה. את רוב זמנו הוא מעביר בלימודי עברית ויהדות באולפן שבתוך המרכז, אך מאז החלה המלחמה יום הלימודים קוצר. "יש לנו מורות שגרות בקריית שמונה ופוננו, אז הימים מתקצרים", הוא מספר. "לפעמים אני הולך למגרש לשחק כדורגל, ולבית כנסת בעיר. חוץ מזה, אין לי כל כך לאן ללכת".

העברית שבפיו עדיין בסיסית ביותר, לדבריו, והוא מעדיף לשוחח באנגלית. את בואה של המשפחה לישראל הוא מתאר כלידה מחדש, אך לא בהכרח במובן החיובי. "אנחנו מתחילים מאפס", הוא אומר, "לא יודעים את השפה, להורים אין עבודה מסודרת, זה קשה".

הכניסה הראשית למרכז הקליטה בצפת. כבר יותר משבוע שהמרכז מתפקד כחמ"ל שממנו יוצאים החיפושים אחר קסאו בת התשע, שהתגוררה שם עם משפחתה צילום: ניל אליהו

החוויה של אדיסו אינה חריגה. במרכז הקליטה, הממוקם בפאתי השכונה החרדית "מאור חיים", חיים כ-330 עולים חדשים מאתיופיה מכ-50 משפחות. מרבית המשפחות עוזבות את המרכז לטובת מגורים עצמאיים רק לאחר שלוש שנים, ויש גם מי שנוזקים לשהייה ארוכה יותר. בזמן מגוריהם במרכז הקליטה, שמופעל על ידי הסוכנות היהודית ומשרד העלייה והקליטה, רבים מהמבוגרים עובדים למחייתם במפעלים באזור. הילדים לומדים בבתי ספר בעיר ובסביבתה, ובני הנוער משובצים לפנימיות.

כבר יותר משבוע שמרכז הקליטה מתפקד כחמ"ל שממנו יוצאים החיפושים אחר היימנוט קסאו בת התשע, שהתגוררה שם עם משפחתה. בצוהרי יום חמישי מילאו את מסדרונות המרכז ואת השטחים הפתוחים שמסביב עשרות שוטרים, גששים ומתנדבים. עשרות טירונים של מג"ב ירדו מאוטובוס והצטרפו לסריקות הנרחבות.

מחקירת המשטרה עולה כי היימנוט נראתה בפעם האחרונה ביום ראשון בשבוע שעבר, סביב השעה 19:30 בערב. חצי שעה קודם לכן בא למרכז הקליטה אדם שביקש לחלק לדיירים עלונים של אחד המועמדים בבחירות למועצת העיר. הוא נתן כמה מהם להיימנוט ולחברותיה, והן עברו בין הדירות והחלו לחלקם. לפי המשטרה, האיש שחילק את העלונים נחקר ונמצא כי אין לו קשר להיעלמות של הילדה.

כוחות משטרה ליד מרכז הקליטה בצפת, ביום חמישי. בימים הראשונים לאחר היעלמותה הצטרפו בני המשפחה לחיפושים, והתראינו לכלי התקשורת בתקווה לאתר קצה חוט. אך התקווה החלה להתחלף בייאוש, וכבר כמה ימים שהמשפחה מסתגרת בביתה צילום: ניל אליהו

היימנוט נקלטה בעדשת המצלמה בכניסה הראשית למרכז הקליטה, ומאז אבדו עקבותיה. למרכז הקליטה יש מאבטח העומד בכניסה הראשית, אך הוא

לא ראה את היימנוט יוצאת משם. לפי גורמים במשטרה, חמש הכניסות למקום מרושתות במצלמות אבטחה, אולם רק מצלמת הכניסה עבדה כראוי.

היימנוט באה לישראל עם הוריה וחמשת אחיה בדצמבר 2020, בדומה לרוב המשפחות המתגוררות במרכז הקליטה. עלייתם התאפשרה במסגרת המבצע האחרון להעלאת יהודי אתיופיה, שכונה "צור ישראל". בישראל נולד למשפחה בן נוסף. אב המשפחה, טספאיי קסאו, היה בביקור משפחתי באתיופיה בזמן היעלמותה של בתו.

בשבת הוא שב לארץ, ויום למחרת הוא תושאל במשטרה וקיבל עדכון על החיפושים אחר בתו. במשטרה הבהירו כי האב אינו חשוד בדבר, וכי מהחקירה לא עלה כי יש קשר כלשהו בין היעלמותה של היימנוט לנסיעתו של האב. מקורות במשטרה אמרו ל"הארץ" כי ככל שחולף הזמן, כיווני החקירה הפליליים הולכים ונחלשים, ומתחזק החשש כי היימנוט יצאה ממרכז הקליטה ואיבדה את דרכה.

**"היימנוט היתה אחראית יותר ממה שמצופה מילדה בגילה.
היה לה אופי של אישה מבוגרת, מיוחדת. היא רזונת, לכן
רצה מהר. היינו מכנים אותה 'נבר' שזה באמהרית נמר".
דודתה של היימנוט, עדן מוצ'ה**

בימים הראשונים לאחר היעלמותה של היימנוט הצטרפו בני המשפחה לחיפושים, והתראינו לכלי התקשורת בתקווה לאתר קצה חוט. אך התקווה החלה להתחלף בייאוש, וכבר כמה ימים שהמשפחה מסתגרת בביתה. עובדת במרכז שעומדת בקשר עם המשפחה אומרת כי הם מבקשים להימנע משאלות שמפנים אליהם כלי התקשורת, ושעל רובן אין להם תשובה.

"המשפחה כבר מתחילה להישבר, אין לנו קצה חוט", אמרה דודתה של היימנוט, עדן מוצ'ה. היא סיפרה כי הוריה של הילדה כבר התכוננו לעבור ממרכז הקליטה לבית בחיפה. "הם כבר סגרו חוזה, הם רצו לגור קרוב אלינו", אמרה. היימנוט למדה בבית הספר "שבט סופר" שבחצור הגלילית, בכיתה ג'.

אחותה הקטנה לומדת באותו בית ספר, בכיתה א'. התלמידים ממרכז הקליטה באים לשם בהסעות.

חיפושים אחרי היימנוט קסאו, ביום חמישי. לפי גורמים במשטרה, חמש הכניסות למקום מרושתות במצלמות אבטחה, אולם רק מצלמת הכניסה עבדה כראוי צילום: גיל אליהו

"היימנוט היתה אחראית יותר ממה שמצופה מילדה בגילה", אמרה מוצ'ה. "היה לה אופי של אישה מבוגרת, מיוחדת. היא רזונת, לכן רצה מהר. היינו מכנים אותה 'נבר' שזה באמהרית נמר". לדבריה, הילדים נהגו לשחק בחוץ בשעות אחר הצהריים, אך "אחרי השעה 19:00 כולם כבר בבתיים. הילדים לא יוצאים בשעות מאוחרות".

גורמים זרים

מרכז הקליטה מורכב משלושה בניינים המחוברים זה לזה, במבנה דמוי מבוכ הממוקם על צלע הר. הכניסה הראשית למתחם — מתוך חמש בסך הכל — ממוקמת בחלקו העליון של ההר. זו הכניסה שבה תועדה היימנוט בפעם האחרונה, כשהיא נכנסת לתוך המבנה. לכל מבנה יש גם יציאה דרך הקומה התחתונה שלו. מחקירת המשטרה עלה כי גם ביציאות הוצבו מצלמות, אך הן לא פעלו כראוי ולא היה אפשר להפיק מהן תיעוד.

מרכז הקליטה בצפת. הכניסה הראשית למתחם — מתוך חמש בסך הכל — ממוקמת בחלקו העליון של ההר. זו הכניסה שבה תועדה היימנוט בפעם האחרונה, כשהיא נכנסת לתוך המבנה צילום: גיל אליהו

במבט ראשון, המרכז נראה סטנדרטי. בשטח הפתוח שסביב המבנה ניצבים גן משחקים ושני בתי ג'וגו — בתי מגורים מסורתיים הנפוצים באזורים הכפריים באתיופיה. את המסדרון של קומת הכניסה מעטרים ציורים המזוהים עם קהילת יהודי אתיופיה, והוא מוביל למשרדים ולכיתות לימוד. אך ירידה במורד ההר, לקומות התחתונות של המבנה, מגלה תמונה אחרת. שם, צחנת הביוב מתחזקת והאשפה בפחים עולה על גדותיה.

אחת מעובדות המרכז אומרת שלקומות האלה עדיף שלא להתקרב, בטח שלא בלילה. "מפחיד שם, אפילו אני לא יורדת לשם. מסתובבים שם אנשים מפחידים", היא מעידה, ומוסיפה כי ילדים בדרך כלל אינם מגיעים עד לשם. בקומה מינוס 6, הקומה התחתונה של בניין ג', יש חדר קטן המשמש בית כנסת

של חב"ד. בית הכנסת אינו חלק מהמרכז; דייריו, בהם גם אדיסו, נוהגים לפקוד בית כנסת אחר בצפת.

"אנשים נכנסים ויוצאים משם בלי הגבלה, וזה בתוך בניין המגורים של העולים", אומרת אחת מתושבות השכונה, "זה לא הגיוני". בכירה לשעבר במשרד העלייה והקליטה אמרה ל"הארץ": "לא הגיוני בשום צורה שבית כנסת או כל גורם אחר שלא קשור למרכז הקליטה יהיה נוכח שם. לא צריכה להיות אינטראקציה עם גורמים זרים בתוך מרחב מרכז הקליטה".

הכניסה האחורית למרכז הקליטה. ירידה במורד ההר, לקומות התחתונות של המבנה, מגלה תמונה אחרת. שם, צחנת הביוב מתחזקת והאשפה בפחים עולה על גדותיה צילום: גיל אליהו

א', שגדלה בשכונה, אמרה כי "אם היה קצת שכל למי שאחראים על מרכז הקליטה, הכניסה למטה גם היתה מאובטחת. מה השגנו בזה שבכניסה למעלה יש שומר ומצלמה, אבל למטה אין כלום? אני חושבת שהילדה יצאה מלמטה. כולם אומרים שלא ראו אותה במצלמות, שהיא נכנסה ולא יצאה, אבל היא כן יצאה, פשוט מלמטה. זה הכי הגיוני, למטה אין שומרים והמצלמות לא עובדות".

מהסוכנות היהודית נמסר בתגובה כי "מרכז הקליטה אינו מתחם סגור, אלא בניין מגורים שאנשים יוצאים ונכנסים בו. בית הכנסת ממוקם בקומת הקרקע בבניין א', שבו לא מתגוררים עולים חדשים". עם זאת, בתשובה לפניית "הארץ" בעניין, אמרו בסוכנות כי "פנו לגורמים המוסמכים בדרישה לפנות את בית הכנסת", וכי "הנושא מטופל על ידם".

"פעם ראשונה שאני שומעת על סיפור מהסוג הזה, מרכז קליטה אמור להיות מקום סגור ובטוח. אבל כנראה שזה לא. כשגרתי שם, ידעתי שאני מוגנת, שיש שומרים ולא מכניסים זרים. עכשיו לפי מה שאני מבינה, זה לא מתנהל בדיוק ככה, יש אנשים שנכנסים למרכז הקליטה ויוצאים, המצלמות לא עובדות. אין לי מושג מה הולך שם היום".
דודתה של היימנוט, עדן מוצ'ה

בסוכנות הדגישו כי העולים שמתגוררים במרכז "מנהלים חיים עצמאיים כמו בכל בניין מגורים משותף, משתלבים בחיי הקהילה בעיר צפת וכמובן יכולים לצאת ולהיכנס לבניין כאוות נפשם ובלי מגבלות, כפי שכל דייר בבניין משותף עושה". לפי הסוכנות, "למרות שמרכז הקליטה איננו מתקן סגור, בנוסף לצוות מרכז הקליטה פועל במקום מאבטח 24 שעות ביממה, שבעה ימים בשבוע, שניצב בכניסה הראשית ונותן מענה למקרי חירום או צורך, ובין היתר עורך סריקות בתחומי מרכז הקליטה".

ביציאה מהקומות התחתונות של מרכז הקליטה יש שביל, ובשני קצותיו ממוקמים גני משחקים ובנייני מגורים שאינם חלק ממרכז הקליטה. מעבר לשביל משתרע ואדי רחב ידיים, ואחריו יער. "האזור הזה די מפוקפק", אומר משה (שם בדוי), תושב השכונה. "לא זכור לי שקרה שם משהו בעבר, אבל מסתובבים שם כל מיני טיפוסים. אני אישית לא מתקרב לשם בלילות, ובטח שלילדים אין מה לחפש שם".

אישה במרכז הקליטה. דיירי המרכז ששוחחו עם "הארץ" סיפרו כי איש לא שאל אותם היכן ירצו להיקלט לאחר שנחתו בישראל צילום: גיל אליהו

היימנוט ומשפחתה מתגוררים בקומות העליונות. לאחר שהיימנוט וחברותיה קיבלו את עלוני הבחירות מהאדם שהביא אותם, היא החלה לחלקם בדירות ברחבי מרכז הקליטה. "לפי מה שהבנתי, בפעם האחרונה ראו אותה בקומה מינוס 4", אמרה מוצ'ה, דודתה של היימנוט. "אנשים העידו שהיא חילקה להם שם פליירים; מאז לא ידוע לאן היא הגיעה".

לפני 13 שנים גרה מוצ'ה באותו מרכז קליטה. "פעם ראשונה שאני שומעת על סיפור מהסוג הזה, מרכז קליטה אמור להיות מקום סגור ובטוח. אבל כנראה שזה לא. כשגרתי שם, ידעתי שאני מוגנת, שיש שומרים ולא מכניסים זרים. עכשיו לפי מה שאני מבינה, זה לא מתנהל בדיוק ככה, יש אנשים שנכנסים למרכז הקליטה ויוצאים, המצלמות לא עובדות. אין לי מושג מה הולך שם היום", אמרה.

לא באמת בית

דיירי המרכז ששוחחו עם "הארץ" סיפרו כי איש לא שאל אותם היכן ירצו להיקלט לאחר שנחתו בישראל. חלקם העידו כי בני משפחתם גרים בירושלים ובדרום הארץ, וכי היו מעדיפים לגור לידם אך לא ניתנה להם אפשרות כזו. מרכזי קליטה לעולים מאתיופיה, כידוע, ממוקמים ברובם בפריפריה.

אלמוז (שם בדוי), בת 18, מתגוררת במרכז הקליטה בצפת כבר שלוש שנים. במהלך השבוע היא לומדת בפנימייה במושב מירון הסמוך, וחוזרת לביתה, שהפך בשבוע האחרון לזירת חקירה, בעיקר בסופי שבוע. הוריה עובדים במפעלים, אמה בקריית שמונה ואביה ברמת הגולן. לפני שלוש שנים היא עלתה לישראל מהעיר גונדר שבצפון אתיופיה, עם הוריה וחמשת אחיה. "חיכינו הרבה זמן לעלות לישראל, עוד לפני שנולדתי ההורים שלי המתונו", סיפרה.

מרכז הקליטה בצפת, ביום חמישי. מרכזי קליטה לעולים מאתיופיה, כידוע, ממוקמים ברובם בפריפריה צילום: גיל אליהו

כמו היימנוט, גם אלמוז ומשפחתה עלו לארץ במסגרת מבצע "צור ישראל" בזמן הקורונה. "איך שנחתנו לקחו אותנו לבידוד בבית מלון בבית שאן, 14 ימים היינו שם, והיה קשה וצפוף. אחרי זה לקחו אותנו לפה, למרכז קליטה. אני לא יודעת בדיוק למה הגענו דווקא למרכז קליטה בצפת, אבל אני זוכרת שאבא שלי לא רצה שנגור פה, כי כל המשפחה שלנו גרה בירושלים ואנחנו מאוד רחוקים מהם", סיפרה. אלמוז ומשפחתה גרים בקומה מינוס 4. "אני לא אוהבת לגור שם, הייתי מעדיפה לגור בקומות העליונות. לא נוח, ומפחיד יותר, בקומות למטה".

בדירות שבמרכז הקליטה יש שניים או שלושה חדרים קטנים למדי, והסלון לרוב משמש בלילות חדר שינה. כך גם אצל משפחתה של אלמוז, שבה שמונה נפשות ושגרה בדירה של שני חדרים וסלון. בחדר אחד ישנים הוריה, בחדר השני ישנות שלוש הבנות, ובסלון יש עוד שתי מיטות שבהן ישנים האחים. "צפוף, קשה לנו. זה לא באמת בית", היא אומרת. "אבל עוד ארבעה חודשים בערך אנחנו נעזוב את מרכז הקליטה ונעבור לקריית גת. כשנעבור יהיה לנו בית משלנו".

דינקו וורקנך, בת 50, עלתה לישראל לפני שלוש שנים עם בעלה וחמישה מששת ילדיה, שאחד מהם נשאר באתיופיה. יש לו משפחה משלו ולכן לא העלו אותם יחד, אך הוא עדיין ממתין בתור לעלייה לישראל. "אני מקווה שיאשרו לו לעשות עלייה בקרוב, אני מתגעגעת אליו", אמרה וורקנך. היא מתגוררת עם חמשת ילדיה ובעלה בדירת שני חדרים במרכז הקליטה. כמו משפחתה של אלמז, גם היא צפויה לעבור בעוד כחודשיים לבית משלה בקריית גת. "עבדנו קשה, קנינו בית והגיע הזמן לעזוב", היא אומרת.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל © כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ